

має бути допомога щодо розрізнення первинної та вторинної інформації, життєво необхідної та такої, без якої можливо обійтися. А найголовнішим завданням є впровадження механізмів захисту від агресивної інформації[3, с. 120].

На нашу думку, механізмом захисту людини, суспільства в цілому від не потрібної та агресивної інформації є певні дії, які будуть сприяти інформаційній безпеці людини та спрямовані на збереження її фізичного і психічного здоров'я. Адже в процесі споживання інформації поступово засмічується людська свідомість.

Ще однією методикою захисту людини має стати обмеження, а також відключення інформаційного напливу на мозок людини. Це, так звані, розвантажувальні дні, коли кожен особисто обирає той обсяг інформації, яку можливо отримати без зайвої напруги для свого здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Габович Р. Д., Познанский С. С., Шахбазян Г. Х. Гигиена. Вища школа, Головное изд-во. Киев, 1984. 320 с
2. Бауман З. Соціальні мережі – це пастка. URL: <http://www.zbruc.eu/node/47024>
3. Лісовський П. М. Маніпуляція свідомістю: сутність, структура, механізм у сучасному трансформаційному суспільстві (соціально-філософський аналіз. Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2006. 200 с.

Владислава Плєскачова

здобувач вищої освіти

(магістерський рівень)

Науковий керівник:

Елеонора Скиба

професор кафедри гуманітарних дисциплін

та психології поліцейської діяльності

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор філософських наук, доцент

СУСПІЛЬНА СВІДОМІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ВПЛИВУ МАС-МЕДІА

Потужний потік інформації з великої кількості мас-медіа – телебачення, радіо, преси, електронних ЗМІ та інших, які супроводжують майже кожен крок людини в сучасному світі, готують людський мозок до прийняття сконструйованого прикладу життя (фільм, ток-шоу, матеріали «бульварної» преси), унеможливаючи формування та дотримання індивідуальних поглядів на буття.

Мова і культура певного народу складаються в процесі його історичного розвитку. Суспільна свідомість є частиною культури та має вплив на кожного члена соціуму. Історичний відрізок часу, в який живе індивід, має вплив на його світогляд, а також має відображення в суспільній психології – менталітеті.

Форми суспільної свідомості змінюються під постійним впливом одна щодо одної. На думку Г. Смітюха та В. Стрілецького, менталітет є характером та упорядкуванням людського мислення. Він реалізується на рівні свідомості. Менталітет базується на структурних елементах сфери підсвідомого. Вчені зазначають, що до складу елементів відносяться архетипи як окремої особистості, так і етносу загалом. «Менталітет (людини, суспільства, народу) – це душа, специфічне інформаційно-енергетичне поле, що охоплює емоційний, інтелектуальний та духовний рівні життєдіяльності розгорнутої соціальної системи. Природне і культурне, раціональне (інтелектуальне) і підсвідоме (інтуїтивне), індивідуальне і суспільне – все це «перетинається» та постійно взаємодіє на рівні менталітету і здобуває кінцеву змістовну

складову на вищих – духовному, моральному та релігійному рівнях» [1].

Тому беззаперечною важливістю оволодіння та користування українською мовою усіх членів українського суспільства для збереження національної ідентичності у світовому цивілізаційному просторі. Активну участь у формуванні суспільної свідомості беруть мас-медіа, як складові масової комунікації – «особливого феномену, що утворює духовні шари суспільного буття: вона є механізмом формування суспільної свідомості, національного менталітету, етнічної самосвідомості, громадської думки» [2, с. 109].

На думку А. Щербини, «масова комунікація є формою руху масової свідомості» [2, с. 107]. Процес безперервної соціальної комунікації є умовою впливу індивідуальних свідомостей на суспільну та навпаки. В процесі обміну соціальною інформацією відбувається взаємодія між формами та рівнями свідомості.

Формування світогляду окремих соціальних груп (стан масової свідомості), які безпосередньо стикаються з впливом мас-медіа – цільової аудиторії: телеглядачів, радіослухачів, читацької аудиторії книг, читачів газет та журналів у традиційному друкованому вигляді, а останні роки користувачів електронних версій газет та журналів, інформаційних порталів – проходить стадію безпосереднього впливу на сприйняття дійсності суспільством. Цей чинник, безумовно, впливає на соціальну поведінку тих верств населення, які зазнали впливу мас-медіа.

Сучасна соціальна реальність суспільства насичена мас-медійним впливом. На сьогодні відбувається процес формування свідомості суспільства, яке в різних соціальних відносинах стикається з впливом масмедіа на нього. Незалежно від того, чи мають перетин індивіди із мас-медіа, на них впливають інші члени соціуму, які комунікують між собою.

А. Щербина зазначає, що в межах сучасних технологій масової комунікації «активно формуються методики занурення в глибинні структури людської свідомості та підсвідомості» [2, с. 4]. Зокрема, можемо зазначити такі методики, як нейромаркетинг, використання 25-го кадру під час трансляції телепрограм, маніпулятивні технології впливу на свідомість, пропаганда.

О. Асмолов стверджує, що влада мас-медіа та мас-медіа, як ключовий фактор ментальних картин світу, присутній у всіх країнах, а пропаганда підтримує рабство нашої свідомості [3]. На думку В. Воронкової, «інформаційні комунікації, перетворюючись в той чи інший кластер-вид, працюють на рівні як поверхових, так і глибинних факторів і виходять на проблему ірраціонального, несвідомого і навіть підсвідомого шару людської психіки, породжуючи трансформаційні моделі мислення» [4, с. 16].

Людині необхідно набувати вміння критично ставитися до будь-якої інформації, перевіряючи її та уникаючи негативних впливів. Е. Фромм зазначає, що емоції людини та критичне судження під впливом калейдоскопічної інформації загальмовуються. Ставлення аудиторії до всього, що відбувається у світі, стає байдужим. В ім'я «свободи» втрачається життєва цілісність – фрагментується уявлення про оточуючий світ, що призводить до втрати життєвих орієнтирів індивіду [5, с. 183]. Це один з деструктивних впливів мас-медійної інформації.

Формується ірраціональність суспільної свідомості завдяки фрагментарності викладу та еkleктичному розміщенню інформації в мас-медіа, що не надає можливості встановити логіку контенту та не сприяє повному його осмисленню. А. Моль наголошує, що «ми залишаємось на поверхні явищ, отримуючи випадкові враження від більш чи менш впливових факторів, але не докладаючи ані сил критичного судження, ані розумових зусиль» [6, с. 45].

Отже, суспільна свідомість є об'єктом впливу мас-медіа – основного інструмента постачання продукту масової культури та реклами. Мас-медіа безпосередньо та потужно впливають на формування і творення суспільної свідомості. Існує реальна загроза доведення духовного стану українського соціуму до критично низької межі. Слід зазначити, що в соціальній філософії подібна проблема не знайшла комплексного висвітлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Смітюх Г. Є. Стрілецький В. В. Український менталітет. Мисленне древо. URL: <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Publ/SacralUkraine/Mentality.html> (дата звернення: 17.11.2020).
2. Щербина А. Соціокультурна регуляція у технологіях масової комунікації : монографія. Київ : Академвидав, 2013. 200 с
3. Медведев С. Информационная диктатура: в чем секрет российской пропаганды? Крым.Реалии. 2015. 14 жовтня. URL: <http://ru.krymr.com/content/article/27305180.html> (дата звернення: 17.11.2020).
4. Воронкова В. Г. Философия информационного общества в контексте глобализационных процессов современности. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Збірник наукових праць. Запоріжжя : ЗДІА, 2015. № 60. С. 13–23.
5. Фромм Э. Бегство от свободы // Фет А. И. Собрание переводов. Фромм Э. Бегство от свободы. Революционный характер. Philosophical arkiv, Sweden, 2016. С. 4–217.
6. Моль А. Социодинамика культуры / пер. с фр. ; предисл. Б. В. Бирюкова. Изд. 3-е. Москва : Издательство ЛКИ, 2008. 416 с.

Елеонора Скиба

*професор кафедри гуманітарних дисциплін
та психології поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філософських наук, доцент*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА СОЦІАЛЬНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ

Для становища сучасного українського суспільства питання соціального прогнозування в контексті української національної психології є актуальними. Важливо підкреслити, що соціальне прогнозування щодо української національної психології має бути на принципах урахування повного, всебічного взаємозв'язку та взаємовпливу усіх соціальних інститутів та факторів на процес соціального прогнозування української національної ідентичності та національної психології. Ми вважаємо, що проводити прогнозування на підставі розуміння взаємовпливу та взаємозв'язку усіх соціальних інститутів на особливості формування української національної психології. Використання принципу плюралізму, що передбачає застосування таких методів як діалектичний, порівняльний, метод сходження від абстрактного до конкретного та метод єдності історичного і логічного допоможе найбільш детально та правдиво встановити фактори впливу. Серед методів історичної реальності потрібно приділити особливу увагу історико - генетичному, історико - порівняльному, історико - типологічному та історико – систематичному методам. Необхідність соціального прогнозування з використанням цих методів та принципів полягає у розумінні необхідності соціального прогнозування для побудови моделі подальшого розвитку українського суспільства з метою реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки.

Науково-технічний прогрес привів до виникнення і розвитку багаточисленних концепцій про шляхи руху людського суспільства.

Численні представники цих теорій та концепцій нерідко виходили з поглядів детермінованих соціальним середовищем, в якому вони знаходилися, обумовлених економічними, політичними, національними факторами їх буття. На прикладі аналізу специфіки української національної психології, ми розглядаємо взаємозв'язок соціального прогнозування з специфікою української національної ідентичності. Проблема соціального прогнозування є однією із важливих і актуальних проблем сучасного суспільнознавства. Шляхи розвитку грома-